

В И С Н О В О К

щодо проекту Закону про внесення змін до статей 799 та 828 Цивільного кодексу України щодо удосконалення законодавчого регулювання найму і позички транспортних засобів (реєстр. № 11302 від 27 травня 2024 року)

За дорученням Голови Верховної Ради України від 28 травня 2024 року Комітет з питань правової політики розглянув на своєму засіданні 27 вересня 2024 року (протокол № 170) проект Закону про внесення змін до статей 799 та 828 Цивільного кодексу України щодо удосконалення законодавчого регулювання найму і позички транспортних засобів (реєстраційний № 11302 від 27 травня 2024 року) (далі – Законопроект), поданий народним депутатом України Красовим О.І. та іншими народними депутатами України.

Згідно з пояснювальною запискою до Законопроекту він розроблений з метою вирішення проблеми недоліків частини другої статті 799 та частини четвертої статті 828 Цивільного кодексу України, а саме, усунення надмірної вимоги про нотаріальне посвідчення усіх договорів оренди та позички транспортних засобів, за участю фізичних осіб, незалежно від строку таких договорів та стимулювання розвитку послуг найму та позички транспортних засобів, в тому числі із використанням сучасних електронних рішень.

Для досягнення мети пропонується внесення змін до частини другої статті 799 та частини четвертої статті 828 Цивільного кодексу України, згідно яких договір найму та позички транспортного засобу строком на три роки і більше підлягатиме нотаріальному посвідченню. Договір позички транспортного засобу, як і договір найму транспортного засобу за чинною редакцією частини першої статті 799 Цивільного кодексу України, укладатиметься у письмовій формі.

Розглядаючи Законопроект, Комітет з питань правової політики виходить з такого.

У Конституції України визначається, що Україна є демократична, соціальна, правова держава (стаття 1), права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави; держава відповідає перед людиною за свою діяльність; утвердження і забезпечення прав і свобод людини

є головним обов'язком держави (частина друга статті 3), органи державної влади, у тому числі й Верховна Рада України як єдиний орган законодавчої влади в Україні, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (частина друга статті 6, частина друга статті 19, стаття 75).

Верховна Рада України визначена в статті 75 Конституції України парламентом - єдиним органом законодавчої влади в Україні, одним із повноважень якого є прийняття законів (пункт 3 частини першої статті 85 Конституції України).

На підставі аналізу положень Законопроекту вбачається, що за новою редакцією частини другої статті 799 та частини четвертої статті 828 Цивільного кодексу України нотаріальному посвідченню підлягатимуть всі договори найму та позички транспортного засобу строком на три роки і більше, в той час як за чинними редакціями зазначених приписів нотаріальному посвідченню підлягають тільки ті договори найму та позички транспортного засобу, в яких бере участь фізична особа. Договори позички транспортного засобу укладатимуться у письмовій формі. При цьому, за бажанням між фізичними особами, між юридичними особами, а також між юридичною та фізичною особою такі договори строком до трьох років укладені у письмовій формі можуть бути нотаріально посвідчені (частини першої та четвертої статті 209 Цивільного кодексу України).

Разом з тим, Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України зауважує на порушенні вимог пункту 1 частини першої статті 91 Регламенту Верховної Ради України щодо необхідності обґрунтування у пояснювальній записці до Законопроекту запровадження нотаріального посвідчення договорів найму та позички транспортного засобу між юридичними особами. Тим більш, що наслідком запровадження нотаріального посвідчення договорів найму та позички транспортного засобу, які укладаються між юридичними особами, стане збільшення їх витрат на ведення господарської діяльності. Запропоновані зміни матимуть вплив на дохідну частину місцевих бюджетів, оскільки за вчинення нотаріальних дій відповідно до частини першої статті 19 Закону України «Про нотаріат» державні нотаріуси справляють державне мито, що зараховується до бюджетів місцевого самоврядування за місцем вчинення дій та видачі документів (пункт 15 частини першої статті 64 Бюджетного кодексу України). У зв'язку з цим, Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України звертає увагу на необхідність дотримання вимог статті 91 Регламенту Верховної Ради України та статті 27 Бюджетного кодексу України щодо подання суб'єктами права законодавчої ініціативи у разі внесення ними проекту, прийняття якого призведе до зміни показників бюджету (надходжень бюджету та/або його витрат) фінансово-економічного обґрунтування (включаючи відповідні розрахунки). Крім цього, згідно з вимогами вказаних статей Регламенту Верховної Ради України та Бюджетного кодексу України у разі, якщо внесення проекту призведе до зміни показників бюджету, які передбачають збільшення витрат бюджету, до нього

мають подаватися пропозиції змін до законодавчих актів щодо скорочення витрат бюджету та/або джерел додаткових надходжень бюджету для досягнення його збалансованості.

Комітет Верховної Ради України з питань бюджету вважає, що Законопроект матиме вплив на показники бюджету (може призвести до недоотримання доходів місцевих бюджетів від державного мита за вчинення нотаріальних дій). У разі прийняття відповідного закону він має вводитися в дію відповідно до норм частини третьої статті 27 Бюджетного кодексу України (з урахуванням підпункту 1 пункту 22 розділу VI цього Кодексу).

Згідно з експертним висновком Міністерства фінансів України реалізація Законопроекту не потребуватиме додаткових витрат з державного бюджету, водночас може мати вплив на доходну частину місцевих бюджетів (оскільки за вчинення нотаріальних дій державні нотаріуси справляють державне мито, кошти від якого відповідно до пункту 15 частини першої статті 64 Бюджетного кодексу України віднесено до доходів загального фонду місцевих бюджетів), при цьому вартісна величина такого впливу залежатиме від кількості наданих адміністративних послуг та оцінити такий вплив неможливо через відсутність необхідних для розрахунку даних.

Дослідницька служба Верховної Ради України вважає, що пропоновані Законопроектом зміни щодо спрощення договірної форми оренди та позички транспортних засобів за участю фізичних осіб через скасування вимоги нотаріального посвідчення строкових договорів до трьох років заслуговують на підтримку. Водночас диференціація вимог щодо нотаріального посвідчення таких договорів у залежності від строку договору, зокрема щодо тривалих договорів (на три роки і більше), потребує оцінки ризиків правозастосування пропонованого Законопроектом механізму з урахуванням положення частини першої статті 764 Цивільного кодексу України. Також Дослідницька служба Верховної Ради України звертає увагу на необхідність оцінки ризиків правозастосування пропонованого Законопроектом механізму з урахуванням положення частини першої статті 764 Цивільного кодексу України.

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини за результатами опрацювання Законопроекту повідомив про його підтримку.

Міністерство юстиції України повідомило, що пропоновані Законопроектом зміни в частині встановлення обов'язку нотаріального посвідчення договорів найму, позички транспортного засобу лише в разі їх укладення строком на три роки і більше містять певні ризики для тих суб'єктів, які укладають їх на менший строк. Адже нотаріальне посвідчення вищезазначених договорів є важливою гарантією захисту прав та законних інтересів обох сторін правочину. Так, наприклад, у разі скоєння наймачем/користувачем транспортного засобу дорожньо-транспортної пригоди нотаріально посвідчений договір може бути одним із доказів невинуватості наймодавця/позикодавця (власника транспортного засобу). Своєю чергою для наймача/користувача відповідний договір, посвідчений нотаріально, стане безсумнівним підтвердженням правомірності володіння транспортним засобом,

здатним убезпечити від незаконних претензій та звинувачень про його викрадення або угон. Водночас одним із наслідків ухвалення Законопроекту може стати ускладнення розслідування в окремих кримінальних провадженнях, пов'язаних з ДТП, де водій, який насправді порушив ПДР і є власником транспортного засобу, заявлятиме про свою непричетність, посилаючись на підписаний «заднім числом» за домовленістю з іншою особою договір оренди або позижки. Також це може полегшити недобросовісним суб'єктам господарювання можливість укладення фіктивних договорів оренди транспортних засобів «заднім числом» з метою оптимізації своїх податкових зобов'язань. Крім того, під час внесення змін до законодавчих актів доцільно здійснювати комплексний аналіз чинного законодавства для усунення наявних у ньому недоліків правового регулювання.

На підставі статей 93, 111 та 114 Регламенту Верховної Ради України, Комітет з питань правової політики вирішив:

1. Рекомендувати Верховній Раді України включити до порядку денного дванадцятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання проект Закону про внесення змін до статей 799 та 828 Цивільного кодексу України щодо удосконалення законодавчого регулювання найму і позижки транспортних засобів (реєстраційний № 11302 від 27 травня 2024 року), поданий народним депутатом України Красовим О.І. та іншими народними депутатами України, та за результатами розгляду його у першому читанні прийняти за основу.

2. Доповідачем від Комітету з цього питання під час розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України визначити заступника голови Комітету, голову підкомітету з цивільного та адміністративного законодавства Калаура Івана Романовича.

Голова Комітету

Д.В. МАСЛОВ

